

vanöt százaléka arról is beszámolt, hogy a nevük miatt hátrány érte őket a munkaerő piacon is. Ezekből a jelenségekből arra következtethetünk, hogy a válaszadók nagy többségének fontosabb volt az, hogy emberszámba vegyék őket, valamint, hogy esélyesebbek legyenek a munka világában, mint az, hogy etnikai hovatartozásukat nyíltan vállalják. Másképpen fogalmazva, a névváltoztatás elsősorban nem asszimilációs szándékkal történt, hanem a másodrendű állampolgárból, a társadalom teljes jogú tagjává emelkedés érdekében megtett pragmatikus döntés következményeként. Elmondható továbbá, hogy a névváltoztatók egy köre kerülte a kimondottan svéd hangzású név felvételét, mivel célja szerint nem a svédességgel kívánt azonosulni, pusztán az őt ért megfélemlítéstől szeretett volna megszabadulni. Voltak olyanok is, akik kifejezetten dél-európai hangzásúra változtatták a nevüket, mivel az volt a véleményük, hogy így a bőrszínük alapján sem éri majd őket diszkrimináció. Ha svédnek nem is, de legalább a svédek által sokkal inkább elfogadott etnikum tagjának gondolhatják őket. Az általam elemzett felmérés bizonyítja, hogy az imént említett törekvések az esetek nagy számában sikerrel jártak. A megkérdezettek beszámoltak róla, hogy a nevük megváltoztatása után igen rövid időn belül munkához jutottak, míg korábban tartósan munka nélkül voltak, valamint tovább már nem érték őket atrocitások sem a nevük miatt. Ahogyan arról Todd is beszámol 2005-ös tanulmányában a pragmatikus asszimiláció sokkal inkább abból a szükségéből fakad, hogy az egyénnek meg kell felelnie a vele szemben támasztott társadalmi elvárásoknak, semmint a valós beolvadási szándékból. Az érintett egyén úgy alkalmazkodik az őt körülvevő új környezethez, hogy közben valós identitását nem adja fel.

Juhász Gergely Ákos

A kurd kérdés Törökországban: a jog a létezéshez nem elég

Baysal, Nurcan; Bozgan, Dilan; Henkens, Nina, The Kurdish Issue in Turkey: The Right to Exist is Not Enough = Südoosteuroopa, 51. évfolyam, 2011. 05-06. no. 12-25. p.

A tanulmány erős, elmarasztaló kritikával indít: az elmúlt években a kurd kérdés, a kurd emberek szenvedésének enyhítésére tett intézkedések vesztek lendületükből, általános az ismerethiány és a félreértelmezés a tárgyban. Noha a kurd probléma gyakori témája a nemzetközi politikának, kevésbé ismert és taglalt probléma a konfliktusnak a kurdok hétköznapi életére gyakorolt hatása. A délkelet-törökországi feszültségnek több klasz-

szikus értelmezése létezik: vannak, akik számára az egész az alulfejlettségnek tudható be – ez gazdasági probléma; a többség identitáskonfliktusnak látja. A tanulmány készítői amellet érvelnek, hogy e két fő okot kizárólag együtt érdemes vizsgálni. Kijelentik továbbá, hogy a Törökország délkeleti részét feldúló fegyveres konfliktus nyílt megtárgyalásának a hiánya jelentősen tovább késlelteti a térség fejlődésének fellendülését, valamint a békefolyamatokat.

Baysal, Bozgan és Henkens munkája nem elméleti alapú politikai elemzéssel szolgál, hanem azokra a nehézségekre világít rá, melyekkel a kurd régiókban élőknek nap mint nap szembesülniük kell, hiszen a tanulmány írói ezekben látják a konfliktus tartós, békés megoldásának a legnagyobb akadályát.

A szerzők sorra veszik a kurdok hétköznapijait érintő legégetőbb problémákat: az erőszakos áttelepítéseket, a faluőröket, az alulfejlettséget, az ebből fakadó szegénységet, a gyermekek jogainak kidolgozatlanságát és az anyanyelvű oktatás hiányát; a helyi szintű demokratikus hiányosságokat, valamint az (elszalasztott) európai uniós csatlakozási lehetőségeket. Ezután először általános megoldási javaslatokat tesznek: Törökországnak érvénytelenítenie kellene a kurdokkal szemben diszkrimináló nemzeti és nemzetközi törvényeket, különös tekintettel a kisebbségi jogokra vonatkozó, antidemokratikus passzusokra; szükség lenne a török adminisztratív rendszer decentralizálására a különböző régiók különböző szükségleteire adott válaszok felgyorsítása, eredményesebbé tétele érdekében; és általános békéltető és tárgyalási rendszert kellene bevezetni a múlt erőszakos megoldásainak elkerülése érdekében, melyhez szükséges, hogy a kormány nyisson a civil kezdeményezések felé, partner legyen a tárgyalási rendszer kiépítésében.

A tanulmány záró részében probléma-specifikus javaslatokat fogalmaznak meg a szerzők. Ezek közül néhány, a teljesség igénye nélkül:

Ajánlások az anyanyelvű oktatás bevezetésére

Olyan kurd-török oktatási modellek kidolgozása, melyek figyelembe veszik a kurd tanulók eltérő szükségleteit.

Olyan tanári továbbképzések indítása, melyek segítik a kurd diákok alárendeltségének oldását.

Kétnyelvű tanárképző tagozatok felállítása.

A nyelvi és kulturális diverzitás oktatásának beépítése a leendő tanárok képzésébe.

Kurd műveltségi tanfolyamok indítása kurd szülők számára.

Olyan tévéműsorok alkotása, melyek fejlesztik a kurd tanulók kurd nyelvi képességeit.

Ajánlások az erőszakos áttelepítésekre és a faluőrökre vonatkozóan

Egy 1999-ben életbe lépett törvény alapján azok az emberek, akik visszatelepedési kérelemmel fordulnak az illetékes kormányzathoz, támogatásra jogosultak. A támogatás építési anyagokra, élő házi állatra, méhkasokra és hasonló, az újrakezdéshez szükséges elemekre terjedhet ki, amennyiben a visszatelepedésnek nincs biztonsági akadálya. A falujukba ezen támogatással visszatelepedők száma azonban meglehetősen alacsony maradt, a biztonsági szint elbírálása ugyanis a kormány hatáskörébe tartozik. A falvak ráadásul rettenetes pusztításon mentek keresztül, és az infrastruktúra csak minimálisan lett helyreállítva.

Azok számára, akik új lakhelyükön szándékoznak maradni, rehabilitációs támogatások és beilleszkedési programok szükségesek.

A faluőr-rendszert be kell szüntetni, a faluőröket haladéktalanul vissza kell illeszteni a polgári társadalomba.

Ajánlások a társadalmi-gazdasági fejlődésre vonatkozóan

A térség egészségügyi és oktatási rendszerének fejlesztése halaszthatatlan.

Ösztönző gazdasági programok indítása a befektetők számának növelése érdekében a térségben.

A kurd régió természeti erőforrásaiból származó bevételekből történő levonásokat a térség fejlesztésére kellene visszaforgatni.

Az európai uniós támogatások szétosztásánál pozitív diszkriminációval szükséges élni a régióban.

Ajánlások a gyermekek jogaira vonatkozóan

A török kormánynak kötelessége biztosítani a békés demonstráció jogát mind a felnőtt mind a kiskorú lakosság jogait illetően.

Kiskorúak elzárása csak végső esetben legyen lehetséges, a lehető legrövidebb ideig.

Az Európai Uniónak aktívan ellenőriznie kellene a kurd gyermekek helyzetét Törökországban.

A szerzők végezetül felszólítják a török kormányt, hogy vállaljon felelősséget a fent említett kérdésekben, hogy egy igaz, őszinte békülési folyamat vehesse kezdetét.

Bakaja-DézsiTímea

SZEMLE***Kisebbségi jog***

Magyar kulturális autonómia Vajdaságban az 1974-es szocialista alkotmánytól a 2009-es autonómia-törvényig: útfüggőség a kisebbségi politika visszafordításával szemben

Tolvaisis, Leonas: Hungarian cultural autonomy in Vojvodina from the 1974 Socialist Constitution to the 2009 Statute of Autonomy: path dependence dynamics against the reversal of minority policies = Nationalities Papers, 40. évfolyam, 2012. január, 1. szám, 63-83. p.

Az 1974-es újvidéki alkotmány, egy teljes körű nemzetiségi jogi védelmet biztosító rendszert kiépítve, intézményesített egy meghatározott fejlődési vonalat a kisebbségeket érintő hivatalos politika terén. Az autonómia későbbi, 1989-es megkurtítása, az addigi intézményes fejlődési irány megfordítása, komoly megrázkódtatásként érte a nemzetiségi jogi növekedést, rövid életpályája során azonban az 1974-es újvidéki kisebbségi jogi rendszer lehetővé tette egy olyan kollektív cselekvési potenciál létrejöttét, mely később jelentős erőnek bizonyult az elhagyott fejlődési irány újra-intézményesítésében. Tolvaisis tanulmányában mindebből azt a következtetést vonja le, hogy a jelenlegi újvidéki kisebbségvédelmi rendszer gyökerei közvetlenül a nem túl távoli múltba nyúlnak vissza, noha az egykori tényezők, melyek erre a pályára állították a kisebbségi jogi fejlődést, már rég letűntek. A 2010-es politikai irányvonalak és intézmények természetesen nem azonosak az 1974-esekkel, de az útfüggőség (path dependency) egyértelműen kimutatható.

Tolvaisis szerint az intézménytörténeti nézőpontot nemzetiségi kutatásokra kiterjesztve, az újvidéki magyar kisebbség esete remek példa az útfüggőségre – jól szemlélteti, miért nehéz az államnak a már intézményesített kisebbségi politikát megtorpanásra, visszafordulásra kényszeríteni. Újvidéken a leszűkített autonómiára adott közösségi válasz, valamint a történetek társadalmi értelmezése hozzájárult bizonyos politikai örök kialakulásához egy kritikus átalakulási szakaszban, a többpártrendszer kezdetén. Később ezeket az öröket olyan pártok töltötték ki, melyek az 1974-es alkotmány elveiből merítettek ihletet, amikor kisebbségi és területi politikai elképzeléseiket megfogalmazták. Összességében tehát az útfüggő eszmék kerültek újra-intézményesítésre az újvidéki autonómia helyreállításának